

Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretimsel Becerilere İlişkin Beklentileri*

Nida BAYINDIR**
Hüseyin ÇAVDAR***
Mehmet GÖKÇE****

Öz

Öğretmenlik mesleği, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesine göre eğitim öğretim görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık mesleğidir. Öğrenmeyi kılavuzlama faaliyeti olarak ele alınan sınıf ortamında gerçekleşen öğretimsel yaşantılar öğretmenin üstlendiği en önemli rollerinden biridir. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının öğretmenin ideal öğretimsel becerilerinin ne olması gerektiği hakkında beklentilerini ortaya koymaktır. Araştırma, adayların, ideal öğretimsel becerilerin farkında olmaları ve bunları ileride bir referans olarak kabul etmeleri açısından önem taşımaktadır. Sınıf öğretmenliği, Okulöncesi öğretmenliği ve Sosyal Bilimler öğretmenliği bölümlerinin son sınıflarda öğrenim gören 118 öğretmen adayından elde edilen bulgulara göre, adayların büyük çoğunluğu maddelerde belirtilen ideal öğretimsel becerilerin çok önemli ve önemli olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında, bu ideal öğretimsel becerileri kendilerinde %45,8 kısmen yeterli düzeyde görmekte, yine kendi staj öğretmenlerini ideal öğretimsel beceriler bakımından kısmen yeterli (%39,8) görmektedirler. Adayların %93,2'si ideal öğretimsel beceriye sahip öğretmenlerin öğrencisini her yönüyle tanıyan öğretmenler olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca adaylara göre, öğretmenin öğretim becerileri bakımından ideal düzeye ulaşabilmesi deneyimle (%51,7) gerçekleşebilecek bir durumdur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayları, İdeal Öğretmen, İdeal Öğretimsel Beceriler

---

* Kütahya 13.USOS sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

*** Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

**** Okt., Dumlupınar Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Pre-Teacher of the Expectations Regarding Ideal Instructional Skills

Abstract

Teaching profession, 43 of the 1739 National Education Basic Law their duties according to the article on the education field is a specialized profession. Considered as guiding learning activities that occur in the classroom environment and instructional experience is one of the most important role assumed by teachers. The purpose of this study, teachers' instructional skills of teachers ideally should be about what is to clarify expectations. Research of the candidates, ideally to be aware of instructional skills and to accept them as a reference for the future is important. Classroom teacher, preschool teacher and social studies education departments last year studying in the 118 teacher candidates derived from the findings, the candidate of the majority of the items mentioned in the ideal instructional skills are very important and important thinks. Moreover, these ideals in their own instructional skills are seen in 45.8% partly satisfactory, however, partly self-sufficient in terms of training teachers for ideal instructional skills (39.8%) are seen. 93.2% of the candidates' educational ideals have skilled teachers who know all aspects of the students stated that teachers had. Also according to the candidates, in terms of teaching skills of teachers to reach the ideal level of experience (51.7%) is a condition that can perform.

Keywords: Teacher Candidates, The Ideal Teacher, The Ideal Instructional Skills

Giriş

Öğretmenlik mesleği hem ulusal hem de uluslararası boyutta diğer meslek dallarından farklı bir yerdedir. Çünkü öğretmen, kişisel ve mesleki gücünü toplumun gelişmesine sunan apayrı bir sorumluluk üstlenir. Öğretme işinin temel sorumlusu olan öğretmen, bireyler için öğretimsel yaşantıları düzenleyerek, bilimsel düzeyde uygulamalar yapmakla yükümlüdür. Bu uygulamaların toplumsal hedeflere ulaşmada profesyonelce yönlendirilmeleri gerekir. Bu açıdan öğretmenin alanındaki uzmanlığı ideallere ulaşmada önemli bir yerdedir. Öğretmenin işini profesyonelce yapabilmesi onun mesleğe ve alana ilişkin kuramsal yapıyı bilmesi, neyi nasıl yapacağı hususunda bilinçli olması, toplumca onaylanması, meslek etiğini izlemesi ve mesleki kültürü sürdürmesi gerekmektedir. Özellikle öğretmenin alana ilişkin pratiğe döktüğü en somut

çalışma sahası; sınıf ortamında gerçekleşen neyi nasıl yapacağını formüle eden öğretimsel becerilerdir (Hacıoğlu ve Alkan, 1998, Bilen, 2006, Aydın, 1998, Ünal ve Ada, 2000).

Öğrenme öğretme sürecinde öğretmen birbiri ile ilişkili olan girdiler ve çıktılar arasındaki eşgüdümü sağlayarak eksik davranışların tamamlanmasını, yanlışların düzeltilmesini sağlar. Çünkü öğrenci nitelikleri ile öğretim hizmetinin niteliğinin uyum içinde ve etkili bir şekilde kullanılması öğrenme ürünlerinin en önemli belirleyicisidir (Demirel, 2007).

Öğretmenlerin istenilen öğrenme ürünlerini elde edebilmeleri için öğrenme-öğretme sürecinde sergileyecekleri öğretimsel beceriler oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Klasik öğretmen anlayışı, öğretmenin öğrenciyi merkeze alarak, onun öğrenmesi için gerekli bütün eğitim değişkenlerini sistemli bir şekilde kullanmasını gerekli kılmaktadır. Öğrenmeleri idealleştirecek olan bu durum, öğretmenin uygulamaya geldiği öğretimsel becerileri etkili ve verimli bir şekilde düzenleme ve kullanma durumuna bağlı olmaktadır (Sağlam, 2001, Saban, 2000, Demirel, 2002, Küçükahmet, 1999). Bu düzenlemelerin istenen düzeyde gerçekleşebilmesi, öğrenme öğretme sürecini şekillendiren öğretimsel becerilerin tümü birden göz önünde tutularak uygulanmasına bağlıdır. Öğrencilerin öğrenmesi için olumlu bir sınıf ortamı yaratan ve bu ortam değişkenlerini iyi bir şekilde yöneten öğretmenin sergilediği öğretimsel beceriler bir ölçüde elde edilecek başarının somut bir ürünüdür. Öğrencilerin öğretim amaçlarına erişebilmesi için öğretmenin öğretimsel becerileri sınıf ortamında etkili bir şekilde kullanıp akademik başarıyı yükseltebilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle öğretmenin öğretimsel becerilerin neler olduğu ve bunların nasıl kullanılacağı hakkında bilgi ve beceri sahibi olması gerekmektedir. Öğretmenin, sınıf seviyesine uygun iyi bir planlama yapması, içerik üzerinde hâkimiyetinin olması, eğitim teknolojilerini, materyal ve araç gereçlerini yerinde ve doğru kullanabilmesi, çeşitli yöntem ve teknikleri rahatça uygulayabilmesi, derse olan ilgiyi ve dikkati sürdürebilmesi, öğrenci katılımını sağlaması, yerinde dönütler vermesi ve bireysel öğrenmeleri destekleyebilmesi gerekmektedir. Bütün bu özellikleri ile etkili öğretmen, sınıfında neyin, nasıl işlediğinin farkında olan ve sınıfta işleyen bu faktörleri kontrol altında tutup işletebilen kişidir (Stein, Wang, 1988, Gordon, 1999, Weimer, 1993, Harlen, 1998, Berliner, 1997, Woolfolk, 1998).

Öğretmen adaylarının öğrenme öğretme süreci içinde teorik bilgilerini pratiğe dökmemeleri, öğretmenlik uygulaması derslerinde tam olarak ne yapacaklarını bilememeleri, öğrenme sürecini etkileyen değişkenleri tam olarak bilip eşgüdümlü bir şekilde uygulayamamaları araştırmanın önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın temel

gerekçesi öğretmen adaylarının hizmet öncesinde öğretmenin sahip olması beklenen ideal öğretimsel becerilerine ilişkin farkındalık düzeylerini saptayabilmek ve bu doğrultuda şekillenen ideal öğretim becerilerinin oluşması için referans noktaları ortaya koyabilmektir.

Yöntem

Bu araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Öğretmen adaylarına göre, ideal öğretimsel becerilerinden hangisinin daha önemli olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Bunun için adayların görüşleri alındıktan sonra kuramsal yapı ve anket maddeleri oluşturulmaya başlanmıştır. Veriler Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2012-2013 akademik yılında öğrenim gören 118 Sınıf, Okulöncesi ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinden 'öğretmenin ideal öğretimsel becerilerine dönük beklentiler' anketi ile toplanmıştır. Araştırma anketi araştırmacılar tarafından geliştirilmiş tek boyutlu (öğretim becerilerine ilişkin) bir ankettir. Adaylardan bir öğretmenin ideal öğretimsel becerilerinin neler olması gerektiği ve onların bu becerilere katılım düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Anketteki maddeler, öğretmenin hangi öğretimsel becerilerinin ne düzeyde olması gerektiği üzerine ve adayların kendilerinde olduklarını düşündükleri ideal öğretimsel becerilerle ideal öğretim becerileri için neyin gerekli olduğunu belirledikleri 2 bölümden oluşmuştur. Anketin güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlık sınaması yapılmış ve Cronbach Alpha katsayısı 0,82 bulunmuştur. Anket, likert tipi 5'li dereceleme şeklindedir. Ankette adayların ideal öğretimsel becerileri önemli bulma durumları Çok önemli 5, önemli 4, kısmen önemli 3, önemli değil 2, hiç önemli değil 1, şeklindedir. Verilerin analizinde yüzde ve frekans hesabı kullanılmıştır. Verilerin yorumlanmasında %50 ve üstü değerler alınmıştır. Yüzde değerleri yorumlanırken 4,21-5,00 çok önemli, 3,41-4,20 önemli, 2,61-3,40 kısmen önemli, 1,81-2,60 önemli değil, 1,00-1,80 hiç önemli değil olarak kabul edilmiştir. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar seçeneklerin en düşük değeri olan 1 ile en yüksek değer olan 5 arasındaki seri genişliği seçenek sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir. Araştırma, örneklem grup ve uygulanan istatistiki teknikle sınırlıdır.

Bulgular

Öğretmen adaylarının ideal öğretimsel becerilere ilişkin beklentilerini saptamak için yapılan araştırma bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarına göre ideal öğretimsel beceriler

Maddeler	Çok Önemli		Önemli		Kısmen Önemli		Önemli Değil		Hiç Önemli Değil	
	f	%	fr	%	fr	%	fr	%	fr	%
1. Konusunda Uzman	77	65,3	41	34,7	-	-	-	-	-	-
2. Özel Öğretim Yöntem/Tekniklerini Bilen	48	40,7	65	55,1	5	4,1	-	-	-	-
3. Özel Öğretim Yöntem/Tekniklerini Yeterli Düzeyde Kullanan	98	83,1	17	14,4	3	2,5	-	-	-	-
4. Öğretim Teknolojilerinden Yararlanan	97	82,2	21	17,8	-	-	-	-	-	-
5. Uygulanabilir Ders Planları Yapan	16	13,6	84	71,2	12	10,2	4	3,4	2	1,7
6. Oluşturduğu Özgün Planları Rahatça Uygulayabilen	45	38,1	63	53,4	5	4,2	5	4,2	-	-
7. Öğrencisini Her Yönüyle Tanıyan	110	93,2	8	6,8	-	-	-	-	-	-
8. Öğrencisi İle Etkili İletişim Kuran	60	50,8	34	28,8	18	15,3	6	5,1	-	-
9. Öğrencisinin Derse Katılımını Sağlayan	41	34,7	71	60,2	6	5,1	-	-	-	-
10. Derse Olan İlgiyi Sürekli Devam Ettiren	84	71,2	34	28,8	-	-	-	-	-	-
11. Dersleri Zevkli Hale Getirecek Düzenlemeler Yapan	23	19,5	75	63,6	20	16,9	-	-	-	-
12. Zamanı Verimli Kullanan	49	41,5	64	54,2	-	-	5	4,2	-	-
13. Öğrencilerindeki Bireysel Farklılıkları Bilen Ve Buna Göre Hareket Eden	49	41,5	63	53,4	6	5,1	-	-	-	-
14. Doğru Yerde Doğru Dönütler Veren	71	60,2	47	39,8	-	-	-	-	-	-
15. Özet Ve	64	54,2	42	35,6	12	10,2	-	-	-	-

Tekrarları Yerde Yapan										
16. Konuları Gerçek Yaşamla İlişkilendiren	104	88,1	14	11,9	-	-	-	-	-	-
17. Demokratik Bir Ortam Sağlayan	57	48,3	51	43,2	9	7,6	1	0,8	-	-
18. Ödül Ve Yaptırımları Yerde Kullanan	84	71,2	34	28,8	-	-	-	-	-	-
19. Öğrenmeleri Bilimsel Olarak Değerlendiren	65	55,1	43	36,4	6	5,1	2	1,7	2	1,7
20. İlerlemeleri Kaydeden	80	67,8	38	32,2	-	-	-	-	-	-
21. Materyali Yerde Ve Bol Kullanan	46	39,0	64	54,2	8	6,8	-	-	-	-
22. Sınıftaki Araç-Gereci Kullanmada Yetkin	97	82,2	20	16,9	1	0,8	-	-	-	-
23. Olumsuz Davranışlara Karşı Yapıcı, Geliştirici Tutumlar Sergileyen	74	62,7	44	37,3	-	-	-	-	-	-

Araştırma bulgularına göre öğretmen adayları öğretmende bulunması gereken ideal öğretimsel becerileri büyük ölçüde çok önemli ya da önemli olarak görmüşlerdir. Özellikle, öğretmen adaylarının beklentileri içinde; özel öğretim yöntem/tekniklerini yeterli düzeyde kullanmanın, öğretim teknolojilerinden yararlanmanın, öğrencisini her yönüyle tanımanın, konuları gerçek yaşamla ilişkilendirmenin, sınıftaki araç-gereçleri kullanmada yetkin olmanın öğretmende olması beklenen ideal öğretimsel becerilerin başında geldiği saptanmıştır.

Tablo 2. Adayların öğretimsel beceriler bakımından kendilerini yeterli bulma düzeyleri

	Fr	%	Ort	ss.
Çok Yetersiz	15	12,7	2,91	1,09
Yetersiz	20	16,9		
Kısmen Yeterli	54	45,8		
Yeterli	18	15,3		
Oldukça Yeterli	11	9,3		
Toplam	118	100,0		

Araştırma bulgularına göre adayların %45,8'i öğretmende olmasını bekledikleri ideal öğretimsel becerileri kendilerinde kısmen görmektedir.

Tablo 3. Adayların staj öğretmenlerini öğretimsel beceriler bakımından yeterli görme durumları

	Fr	%	ort	ss.
Yetersiz	13	11,0	3,56	0,91
Kısmen Yeterli	47	39,8		
Yeterli	36	30,5		
Oldukça Yeterli	22	18,6		
Toplam	118	100,0		

Araştırma bulgularına göre adayların %39,8'i staj öğretmenlerinde, anket maddeleri çerçevesinde, öğretimsel becerileri kısmen yeterli görmektedirler.

Tablo 4. Adaylara göre kıdeme göre ideal öğretimsel becerilere sahip olunma durumu

	Fr	%	ort	ss.
1. Yıldan Sonra	8	6,8	3,84	1,29
5. Yıldan Sonra	15	12,7		
10. Yıldan Sonra	15	12,7		
15. Yıldan Sonra	29	24,6		
20. Yıldan Sonra	51	43,2		
Toplam	118	100,0		

Adayların %43,2'si ideal öğretimsel becerilere sahip olmak için 20 yıldan daha fazla kıdeme sahip olunması gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 5. Adaylara göre öğretmenin ideal öğretimsel becerileri kazanmak için görmeleri gereken eğitim durumları

	Fr	%	ort	ss.
Lisans Öncesi	4	3,4	5,80	2,20
Lisans Eğitimi	12	10,2		
Lisans Üstü	15	12,7		
Hizmet Öncesi İsteğe Bağlı Gelişim	3	2,5		
Hizmet İçi Zorunlu Gelişim	1	,8		
Hizmet İçi İsteğe Bağlı Gelişim	4	3,4		
Deneyim	61	51,7		
Hepsi	18	15,3		
Toplam	118	100,0		

Adaylara göre ideal öğretimsel becerileri kazanmak için % 51,7 oranında deneyime ihtiyaç duyulmaktadır. Bunu %12,7 ile lisansüstü eğitim izlemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının ideal öğretimsel becerilere ilişkin beklentilerini ortaya koymak için yapılan araştırma sonuçlarına göre, adayların büyük ölçüde ideal öğretimsel becerilerin farkında oldukları ve hedeflenen öğretim yaşantılarında bu becerilerin önemini ortaya çıkmıştır. Adaylar, anket maddelerinde sıralanan öğretimsel becerilerin önem derecesine çok önemli ve önemli düzeyinde katılmaktadırlar. En çok katıldıkları öğretimsel beceri öğretmenin öğrencisini her yönüyle (%93,2) tanıma becerisi olmuştur. Aktepe'nin yapmış olduğu literatüre dayalı çalışmasında, bireylerin söz konusu olduğu bütün uğraşların temelinde bireyi tanıma süreci yattığı, bu nedenle bireyi tanımanın ondan elde edilecek bilgilerin güvenilirliği için oldukça önemli olduğu tespiti yer almaktadır. Yine adayların sadece %45,8'i bu öğretimsel becerilerde kendini kısmen yeterli görmektedir. %15,3'ü ise yeterli görmektedir. Bu bağlamda adayların staj öğretmenlerini yeterli görme oranı %30,5, oldukça yeterli görme oranı ise %18,6'dır. Adayların %43,2'si mesleğin 20. yılından sonra bu öğretimsel becerilerin tam olarak kazanılmış olacağını düşünmektedir. Yani deneyim onlara göre %52,7 oranında öğretimsel becerileri geliştiren en önemli değişkendir.

Şüphesiz eğitimin temel ögesi öğretmendir ve öğretmenin başarısı ise öğrenme öğretme sürecindeki başarısı ile paraleldir. Dolayısıyla öğretmenin özellikle öğretimsel becerileri etkili ve yerinde kullanması öğrenmenin istendik yönde uzmanca yönlendirilmesini sağlamaktadır. Etkili öğretmenler mesleki bilgi ve becerilerle donanmış öğretmenlerdir. Özellikle hizmet öncesinde öğretmenlerin öğretimsel beceriler açısından ulaşmaları beklenen hedeflerden haberdar edilmeleri ve bu yönde etkin uygulama becerileri kazanmaları sağlanması beklenmektedir. Öğretmen davranışları ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak öğretmenin sınıfta sergileyeceği öğretimsel becerilerin neler olduğu ve bunların nasıl olması gerektiği konusunda literatürde boşluklar mevcuttur. Adayların öğretmenin ideal öğretimsel becerilerinden haberdar olmaları ancak kendilerini bu beceriler açısından kısmen yeterli görmeleri manidardır. Bu, eğitim fakültelerinde verilen teorik derslerle uygulama okullarında gördükleri staj arasındaki ilişkinin zayıflığının bir göstergesi olabilmektedir.

Bu nedenle, hizmet öncesinde öğretmen adaylarına hem teorik hem de uygulamalı derslerde kişisel, mesleki bilgi ve becerileri iyi yansıtılabilmeli ve onları bu becerileri uygular hale getirmek gereklidir. Özellikle öğretmenlik uygulaması dersinde dersin öğretim elemanı ile adayın staj öğretmeni bu öğretimsel becerilere dikkati çekmeli, bu becerilerin gelişmesi için daha çok çaba harcamalıdır. Sınıfı öğretmen adayına bırakıp gitmek, sessiz durmak, adayın hatalarını ayıklamamak, yaşadığı uygulama zorluklarını görmezden gelmek, öğretimsel becerilerde eksikliklere neden olabilmektedir. Bunun için öğrenme-öğretme ortamında öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen davranışlar dikkatle gözlenmeli ve amacına uygun olup olmadığı etkileşimli bir şekilde tartışılmalıdır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının ve staj öğretmenlerinin adayın gerçekleştirdiği öğrenme yaşantı ürünlerini ortaya koyan araştırmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Aydın, A, (1998). Sınıf Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Berliner, D, C, (1997). Teacher Expertise, Teaching and Learning in the Primary School. (Ed). Andrew Pollard and Jill Bourne, The Open University Press, Newyork.
- Berliner, D. C. (1987). Simple Views of Effective Teaching and a Simple Theory of Classroom Instruction. *Talks To Teachers*, Random House, New York.
- Bilen, M, (2006). Plandan uygulamaya öğretim, Anı yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö. (2002). Öğretimde planlama ve değerlendirme. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

- Demirel, Ö. (Edit.). (2007). Eğitimde Yeni Yönelimler, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Gordon, T, (1999). Etkili Öğretmenlik Eğitimi, Çev: E. Aksay, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Hacıoğlu, F ve Alkan, C. (1998). Öğretmenlik Uygulamaları, Alkım Yayınları, İstanbul.
- Harlen, W, (1998). The Teaching of Science in Primary Schools, David Fulton Publishers, London,
- Küçükahmet, L, (edit), (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkım Yayıncılık, İstanbul.
- Saban, A. (2000). Öğrenme öğretme süreci yeni teori ve yaklaşımlar. Nobel yayınları, Ankara.
- Sağlam, M. (2001). Öğretimi Etkileyen Etmenler. *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir
- Stein, M, Wang, M, (1988). Teacher Development and School Improvement: The Process of Teacher Change, *Teaching and Teacher Education* 4, (2) 171-187.
- Ünal, S, ve Ada, S, (2000). Sınıf Yönetimi, Marmara Üniversitesi TEF Matbaası, İstanbul.
- Weimer, Y. (1993). Improving Your Classroom Teaching. Sage Publications, London:
- Woolfolk, A, (1998). Educational Psychology, Allan and Bacon Inc., Boston.